

Una nova oportunitat per a Turquia en el si de la Unió Europea

Maria Badia

(ENDAVANT, Desembre-Gener de 2002-2003)

El Partit islamista de la Justícia i el Desenvolupament (AKP) va guanyar les eleccions legislatives del passat dia 3 de novembre a Turquia, aconseguint gairebé dos terços dels escons de la Gran Assemblea Nacional Turca: 363 escons en una cambra de 550, els han donat la majoria absoluta en el Parlament. Degut al sistema electoral turc, a l'Assemblea només hi ha representació de dos partits, el ADP i el CHP (socialdemòcrata).

Aquest triomf capgira l'escena política turca. Una jerarquia militar més unida a la laïcitat de l'Estat que a la democràcia, es veu avui confrontada a una formació islamista que té el 35% dels vots. Recep Tayip Erdogan, líder del AKP -però que no podrà ser primer ministre degut que està inhabilitat per exercir qualsevol càrrec públic-, rebutja el terme islamista i presenta el seu partit com un partit conservador que "respecta els valors d'un país de 66 milions d'habitants, majoritàriament musulmans; una formació, diu ell, propera als partits demòcrata-cristians de l'Alemanya o de la Itàlia de després de la guerra, que vol preservar el caràcter laic de l'Estat i que ha donat el seu acord al programa del Fons Monetari Internacional."

La situació actual d'un partit islamista que pugui governar Turquia no té precedent des de fa 79 anys, data de la creació de la Turquia moderna, constituïda en Estat laic. Això representa un gran repte per la UE, que en aquests temps *hungtingtonians* de pretesos conflictes de civilitzacions, s'apropa per acollir Turquia entre els seus socis.

La recent conversió d'AKP a favor de l'entrada de Turquia a la UE suscita molts interrogants. Els dirigents d'aquesta formació ja no parlen de l'Islam, parlen d'Europa perquè perceben que Europa és una garantia i una oportunitat. En l'actual situació, la UE pot esdevenir una mena de paraigües jurídic capaç d'impedir als militars tornar a imposar les seves ambicions, una vegada Turquia s'hagi integrat a la UE.

Hi ha el compromís que els Quinze, en el Consell Europeu de mitjans de desembre a Copenhaguen, ofereixin un "horitzó temporal" per iniciar les negociacions d'adhesió de Turquia.

Tots ells han fet les seves valoracions sobre la nova situació a Turquia, després de les eleccions i la majoria han estat d'un to prudent de "wait and see", esperar i veure. Aquesta prudència ha anat minvant sobretot per part del sector més conservador del PPE que veu l'entrada de Turquia a la Unió com una amenaça "a la identitat europea". Cal recordar també les declaracions de Giscard d'Estaing en el sentit que l'entrada de Turquia a la UE seria *una amenaça*.

Els EEUU i Grècia són els més interessats en l'entrada de Turquia a la Unió. Els primers perquè necessiten a Turquia com aliada i els segons perquè Atenes considera que l'entrada de Turquia a la UE es la millor manera d'estabilitzar el país i per tant avançar en la solució del conflicte sobre Xipre. El Primer Ministre socialista, Costa Simitis ja ha fet el primer pas convidant Erdogan a visitar Grècia.

Un optimisme prudent regna a Turquia per la possibilitat que els resultats del 3 de novembre siguin l'oportunitat de demostrar que l'islam tradicional i la democràcia poden caminar junts. La calma amb què s'han acollit els resultats així com la conjuntura internacional i el fet que els EEUU necessitin una Turquia estable, afavoreixen el compromís.

Caldria que la UE aprofités aquesta conjuntura propícia i evités un rebuig o una dilació en les negociacions d'adhesió de Turquia a la Unió. Si això es produís, el risc que Turquia es tanqui en ella mateixa i que la radicalització dels moviments nacionalistes porti de nou una repressió militar, no és descartable i per descomptat, aquest seria el pitjor dels escenaris. En aquest sentit, les recents declaracions de Giscard d'Estaing i del sector més conservador del PPE sobre l'entrada de Turquia a la Unió, no ajuden en absolut.

És possible que aquestes eleccions obrin a Turquia una experiència nova que serveixi també com a referent en el món musulmà. L'exèrcit per la seva banda, ben pròxim a l'OTAN i amb el suport dels EEUU, sap que un nou cop militar minaria el prestigi de Turquia i l'allunyaria d'Europa. Cal però que el govern de l'AKP doni mostres de la seva intenció de continuar amb les reformes per assegurar l'estabilitat que Turquia tant necessita.

L'AKP té la responsabilitat històrica de fer compatible l'Islam amb la democràcia. Ha de demostrar que un islamisme centrista és factible, -utilitzant l'expressió del polític Olivier Roy-, i que es pot integrar al joc polític d'una manera semblant a la democràcia-cristiana. És un repte important tant per la jerarquia militar turca, que ha de deixar governar Erdogan, com per l'AKP que ha de complir les seves promeses. Però el que està en joc sobrepassa el marc de Turquia.

Si l'AKP sap reconciliar l'Islam i la modernitat, la lliçó haurà valgut per tot el món àrab. L'exemple d'un partit que faria la síntesi entre l'ancorament cultural a l'islam i un lligam

indefectible a la democràcia, al respecte als drets humans –i sobretot de la dona, podria ésser determinant. Seria un veritable canvi al Pròxim Orient.

Maria Badia i Cutxet
Secretària de Política Europea i Internacional del PSC